

Фесенко Ю. В.

група 2381, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), julia020819997@gmail.com

Сонечко О. С.

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національний
університет кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв),
sonechkoolga@gmail.com

ПРОБЛЕМИ БУТТЯ ТА РОЗВИТКУ МОЛОДОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'Ї

У статті розглядаються проблеми формування, становлення і розвитку сучасної молодой сім'ї. Процеси становлення молодой сім'ї відбуваються у складних і суперечливих умовах, які характеризуються зміною суспільних відносин та появою нових цінностей, тому виникає потреба вивчення стану проблем для вдосконалення шляхів їх попередження, особливостей підготовки молодого покоління до створення сім'ї.

Ключові слова: становлення молодой сім'ї, подружжя, суспільство, життя, сімейна адаптація, проблеми сім'ї.

The article deals with the problems of formation, formation and development of a modern young family. The processes of the formation of a young family take place in complex and contradictory conditions characterized by changes in social relations and the emergence of new values; therefore, there is a need to study the state and problems for improving the ways of their prevention, especially the preparation of the younger generation for the creation of a family.

Key words: formation of a young family, spouses, society, life, family adaptation, family problems.

У наш час актуальним постає вивчення молодой сім'ї, адже від того, як буде відбуватись її становлення і розвиток на початкових етапах спільного життя, залежатимуть подальші сімейні стосунки, що має вплив на розвиток суспільства в цілому.

Метою дослідження є визначити особливості становлення молодого сім'ї, дослідження мотивів до створення сім'ї та визначення тих причин, які впливають на їх розпад.

Для досягнення цієї мети потрібно виконати такі науково-дослідні **завдання:**

1. Розглянути реалізацію сімейної політики в Україні;
2. Розкрити завдання та типологію молодих сімей;
3. Описати соціальні проблеми становлення та функціонування молодого сім'ї.

Сімейні відносини можуть складатися як реально існуючі союзи незалежно від форми їх укладення, тобто фактичні (незареєстровані) та зареєстровані шлюби. На перший план виступає наступна ознака сім'ї: усвідомлення і прийняття обома з подружжя факту спільності в моральному, емоційному, фінансовому та господарсько-побутовому планах. У даному випадку важливе і визначальне значення має добровільне визнання даного факту і чоловіком, і жінкою.

Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» визначають загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політично-правових умов становлення та розвитку молодих громадян. У статті 1 цього Закону дається визначення терміну «молода сім'я», було розширено рамки вікових меж молодого сім'ї, молода сім'я – це подружжя, в якому вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років, або неповна сім'я, в якій, мати (батько) віком до 35 років [6, с. 10].

Основними напрямками державної сімейної політики є:

- формування у свідомості людей розуміння важливості ролі сім'ї у житті суспільства, вихованні нового покоління, забезпеченні суспільної стабільності та прогресу;
- сприяння відродженню традиційно міцної, працьовитої, економічно спроможної сім'ї на основі нових соціально-економічних відносин, національних традицій та впровадження кращого світового досвіду; пропагування і забезпечення наступності поколінь;

- створення умов для повної реалізації економічних, соціальних і демографічних функцій сім'ї; вжиття заходів для захисту інтересів сім'ї і дітей, їх соціальної підтримки в період соціально-економічної трансформації суспільства;

- формування у населення культури планування сім'ї, народження бажаної кількості дітей з урахуванням сучасного розвитку медицини, налагодження ефективної системи підготовки молоді до сімейного життя, пропагування авторитету шлюбу;

- всебічна соціально-економічна підтримка молодих сімей;

- сприяння поширенню сімейного виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, профілактика дитячої бездоглядності, жебракування, запобігання правопорушенням;

- створення у державі єдиної соціальної інфраструктури з метою обслуговування сім'ї та виконання завдань, пов'язаних з її життєзабезпеченням.

Реалізація сімейних завдань безпосередньо впливає на характер подружніх взаємин. Н. Н. Обозов та А. Н. Обозова змістом сімейно-рольової сфери подружніх відносин вважають співробітництво шлюбних партнерів при реалізації сімейних функцій. Завдання сім'ї зумовлені розвитком суспільства, вони є історично змінними і тому в часі змінюються ролі чоловіка та жінки в сім'ї, всього устрою сім'ї. Нормально функціонуюча сім'я – це сім'я, яка відповідально та диференційовано виконує свої функції, в результаті чого задовольняються потреби в зростанні та змінах як сім'ї, так і кожного її члена [7, с. 147].

Розглянемо завдання сім'ї та визначимо, як сучасна сім'я виконує їх.

Матеріально-економічне завдання сім'ї становить її бюджет, організацію споживчої діяльності, участь у суспільному виробництві, здобуття професії, відновлення втрачених на виробництві сил. Щоб утримувати сім'ю, люди змушені займатися так званою економічною діяльністю. Особливо важко сім'ям, які виховують малих дітей, неповним, багатодітним сім'ям. Ці явища стають причиною зубожіння сімей, що позначається на здоров'ї членів сім'ї, їх

інтелектуальному розвитку, а в майбутньому на розвитку суспільства, генофонді країни.

Житлово-побутове завдання – це забезпечення сім'ї житлом, ведення домашнього господарства, організація домашнього побуту. Це завдання тісно пов'язане з попереднім. Молоді сім'ї навіть не мають чітких перспектив щодо одержання житла. Усі ці негаразди негативно позначаються на організації домашнього побуту і загалом – на мікрокліматі сім'ї.

Репродуктивне (демографічне) завдання сім'ї полягає у відтворенні життя, продовженні людського роду, тобто в народженні дітей. Мається на увазі відтворення не тільки кількісне, а й якісне (народження фізично і психічно здорового покоління, без біологічних і психічних аномалій). Як відомо, для відтворення населення та його природного приросту кожна сім'я повинна мати двох-трьох дітей. Статистичні дані свідчать про те, що особливістю сучасної молоді сім'ї є її малодітність (більшість сімей, деє біля 52 відсотків, має одну дитину), бездітність, відкладання народження дітей на невизначений період [8].

Комунікативне завдання сім'ї передбачає створення сприятливого сімейного мікроклімату, необхідного для психічно-емоційного відтворення сил членів сім'ї, внутрішньо-сімейного спілкування подружжя, батьків і дітей, сім'ї та оточуючого мікро- і макросередовища, а також її спілкування з духовними та інтелектуальними надбаннями суспільства (засоби масової інформації, література, мистецтво тощо). Психологічний клімат сім'ї – це стійкий емоційний настрій, результат особливостей і якості взаємостосунків членів сім'ї. Психологічний клімат сім'ї може змінюватись і залежати від самих членів сім'ї. Він може бути сприятливим, несприятливим (конфлікти, сварки, знервованість), суперечливим (чи то повна злагода, чи то сварки).

Виховне завдання полягає у передачі дітям дорослими членами сім'ї соціального досвіду. Програма сімейного виховання розвиває здібності, здорові інтереси та потреби дитини, формує правильний світогляд, позитивне ставлення до праці, сприяє прищепленню гуманних моральних якостей, розумінню необхідності дотримуватися правових і моральних норм життя, поведінки, що сприяє розвитку фізичної досконалості дітей, зміцненню їхнього

психічного здоров'я, виробленню навичок санітарно-гігієнічної культури. Це завдання – одне з найважливіших. Його мета – передати підростаючим поколінням у процесі входження в систему суспільних відносин соціального досвіду, знань, орієнтацій, норм і ролей, умінь і навичок, необхідних для моральної життєдіяльності.

Рекреативне завдання сім'ї – це організація вільного часу та відпочинку сім'ї. Рекреативна діяльність сім'ї здійснюється в будні й вихідні дні, а також під час відпустки. Вона виконує роль збереження сім'ї як цілісної одиниці, зміцнює сім'ю, закріплює кращі традиції, має велике значення у вихованні дітей, емоційному єднанні подружжя. Крім того, ця функція має значення для розвитку інтересів і потреб особистості, виконує культурну роль, формуючи, розвиваючи та виховуючи культурні, моральні й духовні цінності та норми. У стабільній сім'ї ця функція постійно трансформується й розвивається. У дезорганізованих сім'ях ця функція по суті руйнується або виконується частково.

Перед молодого сім'єю стоять особливо гострі проблеми матеріально-економічного та житлово-побутового характеру. Невизначеність майбутнього, незайнятість у сфері суспільного виробництва, нестабільність заробітків, непередбачуваність до сімейного життя та виживання у таких умовах негативно позначаються не лише на демографічній ситуації в Україні, а й на внутрішньо-сімейних взаємостосунках членів сім'ї, її стосунків з оточуючим середовищем, вихованні дітей, організації вільного часу.

Типологія сімей перегукується з завданнями і взаємозв'язується з ними. Тому, успішність соціальної роботи з молодого сім'єю забезпечується завдяки врахуванню типу сім'ї. Адже кожна сім'я, яка належить до того чи іншого типу, має свої типові особливості, а значить потребує різних видів соціальної допомоги, застосування певних форм і методів роботи.

Однією з проблем є уявлення молодих людей, які вступають у шлюбні відносини, про сім'ю. Адже, якщо в сім'ї буде непорозуміння один одного-то це може призвести до невиправних помилок. Тому, приймаючи таке важливе рішення у своєму житті, кожним повинна усвідомлюватися уся

відповідальність, потрібно відкинути свій егоїзм, любити безкорисливо, бути готовим для самопожертви.

Наступним недоліком є зниження значення сім'ї в системі життєвих цінностей особистості з подальшою переорієнтацією значної частини молоді на позашлюбні стосунки або повторний шлюб. Сім'я – це перш за все відповідальність, позашлюбні відносини у свою чергу позбавляють цієї відповідальності, людина вільна, немає спільного побуту, спільних проблем, уявлення про сім'ю є іншим, та в даному випадку і про сім'ю важко сказати так це посиденьки вечорами, які не гарантують, що завтра ці люди також будуть разом. Слід також зазначити про послаблення захисної функції сім'ї (як матеріальної, так і психологічної). В Україні існує ціла низка проблем, що перешкоджають нормальному розвитку сім'ї низький грошовий дохід, низький матеріальний рівень, дефіцит вільного часу, погані житлові умови, невлаштований побут, труднощі, зв'язані з народження і вихованням дітей, тощо.

Сучасна українська сім'я має проблему нестабільності життєвих планів в умовах економічної нестабільності, в результаті чого відбувається стійка орієнтація подружжя на малодітну сім'ю. Серед інших проблем, що перешкоджають розвитку сім'ї, слід зазначити: погіршення дитячо-батьківських взаємин, зумовлене невідповідністю та закостенілістю батьківських норм, загострення суперечностей між партнерами в орієнтації сім'ї на демократичний (з боку жінок) або патріархальний (з боку чоловіків) розвиток, нефункціональний розвиток сім'ї, ознаками якого є: тенденція до домінування, боротьба за владу обох партнерів, неузгодженість рольової поведінки, негнучкість сімейних норм, маніпуляція партнером, дітьми, ігнорування потреб, почуттів членів сім'ї, конфліктна взаємодія.

Також можна назвати й інші проблеми, як: ускладнення сімейної адаптації молодого подружжя внаслідок неадекватних дошлюбних очікувань, завищених вимог до партнера, порушення механізму адаптації сім'ї до динамічних процесів у суспільстві.

Важливою проблемою сім'ї є її матеріальне забезпечення – загальний рівень життя, до якого входить і рівень заробітної плати, і забезпеченість товарами широкого вжитку, благоустрій побуту, організація вільного часу тощо. Зрозуміло, що проблема матеріальної забезпеченості сім'ї не єдина для нормального її функціонування, але це той фундамент, який дає змогу кожній сім'ї отримати все необхідне для усіх її членів і, перш за все, для дітей.

На жаль одне матеріальне забезпечення сімей не може зберегти їх цілісність. Відомо, що в часи лихоліть і пов'язаним з ними падінням рівня матеріальної забезпеченості сім'ї стають ще більш згуртованими і, навпаки, з ростом добробуту збільшується відсоток зруйнованих сімей.

Сьогодні проводяться фундаментальні дослідження сім'ї в Україні. Серед організацій і установ, що займаються проблемами слід назвати: Центри соціальних служб для молоді, відділи сім'ї та молоді, Служба у справах неповнолітніх.

Проаналізувавши дослідження можна зробити такі висновки: існує велика кількість проблем, які необхідно вирішувати. Адекватно оцінивши ситуацію, що склалась: постає питання про розробку термінових заходів по наданню допомоги сім'ї у всіх її напрямках. З боку держави повинні передбачатися певні заходи і не лише економічного, і соціального спрямування, але і створення служб психологічної допомоги сім'ям, цілеспрямована діяльність центрів і служб, які займаються проблемами сім'ї, а також існування доброзичливих стосунків між людьми, повага та любов.

Список використаних джерел

1. Антонов А. И. Социология семьи / А. И Антонов, В. А. Борисов. – М. : Наука, 2003. – 257 с.
2. Бондарчук І. О Психологія сім'ї : Курс лекція / І. О Бондарчук. – К. : МАУП, 2001. – 96 с.
3. Капська А. Й. Молода сім'я : проблеми та умови її становлення / А. Й. Капська. – К. : ДЦССМ, 2003. – 184 с.

4. Каранвич А. П. Соціальні проблеми становлення та розвитку молодії сім'ї : підручник / А. П. Каранвич. – Ірпінь : всебічний розвиток особистості студента, 2001. – 259 с.

5. Пірен М. Молода сім'я в сучасному українському суспільстві: стан та проблеми [Електронний ресурс] / М. Пірен, А. Ясенова. – Режим доступу: http://www.social-science.com.ua/публікація_молода_сім'я,_вільний. – Назва з екрану.

6. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: закон України від 5 лютого 1993 року № 1659-IV // Відом. Верховної Ради України. – 1993. – № 16. – Ст. 10.

7. Обозов Н. Н. Діагностика подружніх труднощів / Н. Н. Обозов, А. Н. Обозова // Психол. журнал. – 1982. – № 3. – С. 147–151.

8. Гурко Т. А. Трансформація інституту сучасної сім'ї / Т. А. Гурко // Соціальні дослідження. – 1995. – №10.